

ASPECTELE COMUNICĂRII ASERTIVE PENTRU COPIII CU DIZABILITĂȚI VIZUALE

Nadejda CHIPERI, dr., lector

Summary

In this article is talking about the integration should start in the early and meet some conditions: small groups, the existence of special sources of technical and teacher for children with visual disabilities. School psychologist must help the child overcome psychological problems arising

Cercetările în domeniul psihopedagogiei speciale (M.I. Zemțova, A.I. Zotov, T.P. Golovina, Ia.A. Kulagin, A.G. Litvak, V. A. Lenina, A.F. Samoilov, J.I. Solnțeva, E.M. Ukrainskaia, V. A. Feoktistova) au definit principale caracteristici ale copiilor cu vedere slabă. Unul din palierile personalității este domeniul socioafectiv, unde mecanismul de stimulare a elementelor personalității este considerat comunicarea. Comunicarea este procesul prin care mesajele sunt emise, receptate și urmează a fi decodificate în scopul de a produce o schimbare comportamentală, atitudinală sau informațională [1, p. 9].

Actualitatea cercetării: copiii cu dizabilități senzoriale (vizuale/auditive) asociate prezintă frecvent dificultăți în dezvoltare, învățare, dar și în comunicare. Trebuie să acordăm o atenție deosebită comunicării, a modalității în care se realizează comunicarea și a sistemului utilizat. Se impune o cunoaștere a etapelor de formare a comunicării, dar și a sistemelor de comunicare care pot fi utilizate în funcție de nevoile specifice al copilului.

Baza experimentală constituie 10 copii cu vedere slabă, cu vârsta de 6-7 ani, din IP nr. 135 pentru copiii cu deficiențe de vedere din mun. Chișinău.

Consecințele secundare, pe plan afectiv, relațional și atitudinal, impun ca obiectiv de maximă importanță cultivarea încrederii copilului slab dezvoltat în sine, în posibilitatea de a învăța, de a-și cuceri un loc în viață, doar că nivelul de aspirații trebuie să fie pe măsura forțelor sale. Ca obiectiv se va urmări înlăturarea stărilor inhibitorii și a

sentimentului de inferioritate provocate de insuccese, încrederea în sine fiind condiționată de buna integrare în colectivul de copii, de stimularea unor motivații de valoare socială.

Coupe și Joliffe au propus următoarele **etape/niveluri ale comunicării**:

Nivelul 1: **Comunicarea pre-intenționată, nivelul reflexiv**: înțelesul și intenția comunicativă sunt puse pe seama comportamentelor reflexive primare ale copilului, ca rezultat la stimuli interni și externi; copilul recepționează pe toate canalele senzoriale.

Nivelul 2: **Comunicarea pre-intenționată, nivelul reactiv**: înțelesul și intenția comunicativă apar ca răspuns la întâmplări și oameni din mediul înconjurător.

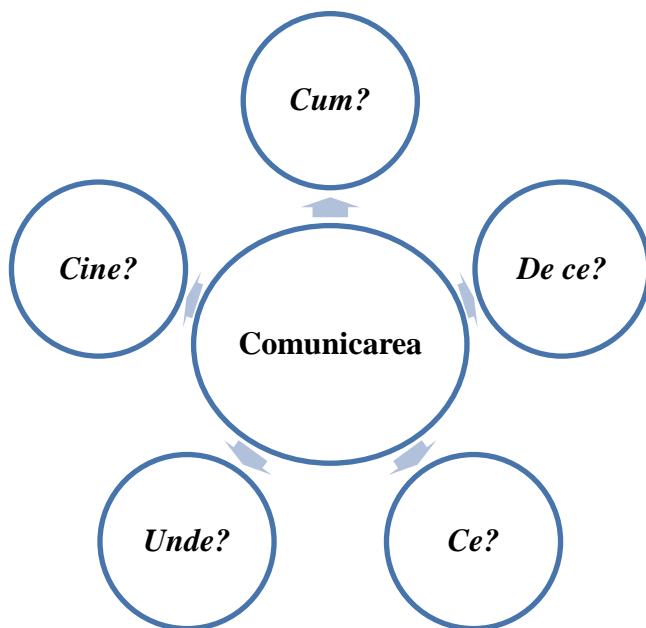
Nivelul 3: **Pre-intențională, nivelul proactiv**: eforturile copilului de a reacționa la mediul înconjurător devin semnale pentru adult, care atribuie înțeles și intenție comunicativă; copilul începe să dea înțeles comportamentului afectiv al adultului.

Nivelul 4: **Intențional, nivelul primitiv**: copilul începe să comunice intenționat, reacționând la obiecte și persoane din mediul său înconjurător.

Nivelul 5: **Intențional, nivelul convențional**: copilul poate comunica intenționat folosind un set de înțelesuri prin semnale convenționale.

Nivelul 6: **Intențional, nivelul referențial**: copilul comunică intenționat înțelesuri/context și exprimă un set larg de funcții folosind combinații de cuvinte și semne.

Ori de câte ori vorbim despre comunicare la copiii cu dizabilități vizuale asociate trebuie să avem în vedere următoarele 5 elemente, esențiale în procesul comunicării (figura 1), și anume:

Cum – o modalitate de realizare ... forma.

De ce – un motiv... funcție, intenție.

Ce – ceva despre care dorești să vorbești ... conținut.

Unde – oriunde, în orice loc ... contextual.

Cine – cel care vorbește și receptorul ... parteneri.

Procesul de învățământ completează și precizează pentru copilul ambliop multe aspecte ale realității înconjurătoare la care vederea slabă nu i-a permis să ajungă singur; îi dezvăluie aspecte ale vieții sociale, ale activității umane, prin care îi conturează și orizonturile realizării lui viitoare. Se formează astfel deprinderile de muncă intelectuală, dar se urmărește și incitarea curiozității intelectuale, descoperiri făcute prin forțe proprii, încrederea în sine de a efectua activități care i se păreau imposibile.

Pentru majoritatea copiilor slabvăzători prima experiență socială este instituția de învățământ. Conform opiniei, formarea personalității

depinde de integrarea copilului slabvăzător în societate. Iată de ce deosebit de actuală este organizarea însoțirii psihologice a copiilor slabvăzători. În aceste direcții este orientat și lucrul tiflopsihopedagogului: diminuarea dificultăților la toate etapele de formare a personalității.

Prima etapă a formării personalității, conform conceptului lui Petrovski A.B., presupune însușirea normelor acceptate de societate și asimilarea unor deprinderi ce țin de forma și sursele de activitate.

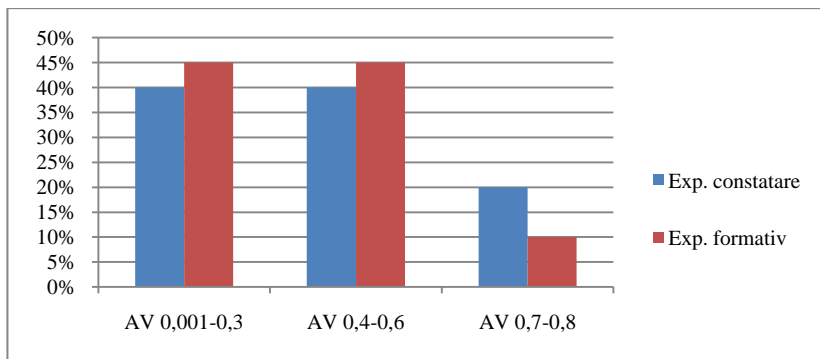
Etapa a doua – individualizarea – este condiționată de agravarea unor probleme apărute în rezultatul adaptării.

Etapa a treia este integrarea. În această perioadă se formează formațiuni noi în structura personalității. Există o corespundere a necesităților dezvoltării comune cu cele personale și impactul celor personale în viața comunitară. Conform acestei concepții, fiecare din etapele sus-numite prezintă un moment important în formarea personalității și manifestarea ei. Dacă copilul întâmpină dificultăți în momentul trecerii de la prima etapă la a doua, apar așa trăsături ca: dependența, conformitatea excesivă, lipsa inițiativei, lipsa încrederii în puterile proprii.

Acest moment confirmă necesitatea unui ajutor psihologic, iar impactul lui va spori inserția acestor copii în societate. Pentru integrarea cu succes trebuie să aplicăm forme eficiente de organizare a procesului educațional. McInnes, M.J., Treffry, J.A [3, p. 57] propune două forme de integrare pentru copiii cu tulburări de vâz: deplină (copiii învață în școala obișnuită și locuiesc în internat) și timpurie (efectuarea în comun a unor activități).

Copiilor ambliopi nu le plac activitățile noi: ezită când trebuie să participe la diverse activități. Preferă să răsfoiască o carte, să privească imagini sau să facă orice activități statice. Preferă să se afle tot timpul într-un singur loc în sala de grupă: la masă sau într-un oarecare centru de activitate/arie de stimulare. Totodată s-a stabilit că, copiii cu vedere slabă au memorie bună, de lungă durată. Unii din ei manifestă maniere (lovește brațele de corp, privește fix sursa de lumină, se

leagănă, își dă cu degetul în ochi), alții necesită ajutor la îmbrăcat, la toaletă și/sau la mâncare. În urma aplicării Programului formativ privind jocurile didactico-corecționale cu accent primordial pe comunicare cu preșcolarii au obținut rezultate mai îmbucurătoare, ei au o dinamică pozitivă (fig. 1.1.).

Deci, putem constata că anume prin intervenția educativă, anume prin comunicare asertivă și joc didactico-corecțional copiii pot antrena abilitățile vizuale necesare pentru explorarea lumii înconjurătoare.

În concluzie, după părerea noastră, integrarea trebuie să înceapă din perioada timpurie și să respecte unele condiții: grupuri mici, existența surselor speciale tehnice și a tiflospecialiștilor. Psihologul școlar trebuie să-l ajute pe copil să depășească problemele psihice apărute.

Bibliografie

1. Bodorin, C., Vîrlan, M., Maximciuc, V., Ciubotaru, N., Psihopedagogie specială Moldinclud, Chișinău, 2011.
2. Hathazi, A., Evaluarea copilului cu surdocecitate, Indrumător metodic, Sense International Romania.
3. McInnes, M.J., Treffry, J.A., Copilul cu surdocecitate, Ghid de dezvoltare, Editura Semne, București.

